

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2025-04-10
Besvaras senast
2025-04-16 kl. 12.00

Till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:1015 Effektivitet och tydliga resultat i biståndet

Regeringens biståndspolitiska reformagenda betonar vikten av effektivitet och tydliga resultat. I inriktningsdokumentet *Bistånd för en ny era* lyfts ambitionen att ”styra biståndet med större tydlighet och resultatfokus” samt att ”öka transparensen”. Dessa målsättningar är i grunden vällovliga, men enligt Expertgruppen för biståndsanalys (EBA) är förutsättningarna för att uppnå dem i praktiken långt ifrån tillfredsställande.

I *Biståndsanalys 2025*, EBA:s årsrapport för 2024, framhålls att en rättvisande och transparent resultatredovisning av biståndet förutsätter tydlig styrning, konsekvent målhierarki och långsiktig kunskapsuppbyggnad. Rapporten konstaterar att styrningen av biståndet under en längre tid präglats av hundratals mål, delmål och tematiska prioriteringar – något som enligt EBA har ”bidragit till en otydlighet kring vad som faktiskt ska uppnås, av vem och hur” (sidan 13).

EBA:s analys av regeringens nya reformagenda lyfter att även om tydligare mål har utlovats saknas ännu en robust och samstämmig struktur för mål, delmål och prioriterade resultat. Utan detta riskerar regeringens ambition om ökad effektivitet att falla platt – eller att resultaten redovisas på ett sätt som saknar koppling till verklig samhällsförändring.

EBA efterlyser dessutom en övergång från aktivitets- och insatsbaserad rapportering till resultat i termer av faktiska effekter. Det handlar inte om att summera hur många skolor som byggts eller hur många seminarier som hållits utan om att bedöma om biståndet har lett till förändring i människors levnadsförhållanden. Den typen av kunskap kan inte fångas i årsredovisningar utan kräver långsiktiga effektutvärderingar och vetenskaplig analys. EBA konstaterar att detta perspektiv i dag saknas i stor utsträckning.

När det gäller transparens lyfter EBA särskilt vikten av att tänka från användarens behov – oavsett om det handlar om biståndstagare, granskande journalister eller allmänheten. Öppna data är inte nog. Tydliga, pedagogiska analyser och sammanfattningar krävs för att biståndet ska vara verkligt transparent.

Sammantaget uppstår en oroande bild: Samtidigt som regeringen talar om resultat och öppenhet saknas strukturer och metoder för att faktiskt visa effekter

eller möjliggöra ansvarsutkrävande. Detta är särskilt problematiskt i ett läge där biståndet är ifrågasatt och behöver försvaras inför både skattebetalare och internationella samarbetspartner.

Ur ett socialdemokratiskt perspektiv är detta djupt bekymmersamt. Vi menar att biståndets legitimitet och stöd i samhället inte vilar på sloganer om ”tydliga resultat” utan på ärlig och systematisk kunskap om vad som fungerar – och vad som inte gör det. Ett bistånd som inte visar på lärande, transparens och effekt riskerar att bli ineffektivt eller, i värsta fall, kontraproduktivt. Det är också en demokratifråga – medborgarna har rätt att veta hur deras pengar används, inte bara vad som genomförts utan vad som uppnåtts.

Mot denna bakgrund vill jag ställa följande fråga till statsrådet Benjamin Dousa:

Vilka konkreta åtgärder avser statsrådet att vidta inom ramen för sitt ansvar för att säkerställa att biståndets resultat redovisas i termer av faktiska effekter – inte bara genomförda aktiviteter – i enlighet med de rekommendationer som presenteras i EBA:s rapport *Biståndsanalys 2025*?

.....

Olle Thorell (S)

Överlämnas enligt uppdrag

Gergö Kisch